

ARKKITEHDIT JA METSÄNHOITAJAT SUOMEN METSÄISEN MAISEMAN MUOTOILJOINA

TOM SIMONS

SUMMARY:

THE ROLE OF ARCHITECTS AND FORESTERS IN SHAPING THE FOREST LANDSCAPE IN FINLAND

Saapunut toimitukselle 1979-03-16

Artikkelin tavoitteena on selvittää arkkitehtien ja erityisesti metsänhoitajien mutta myös biologien, maantieteilijöiden ja muiden luonnontutkijoiden välisen yhteistyön edellytyksiä. Artikkelitarkastelee näiden asiantuntijoiden roolia Suomen metsäisen maiseman muotoilussa. Se analysoi roolien historiallista taustaa sekä eroja aiheen käsittelytavassa. Luontoomme ja maisemaamme kohdistuvien toimenpiteiden suunnittelu nykyisessä tilanteessa edellyttää, että arkkitehdit ja luonnontutkijat yhdessä osallistuvat ympäristömme fyysiseen suunnitteluun. Ilman tätä yhteistyötä ei ole mahdollista löytää oikeita ratkaisutapoja.

Luonnonläheinen tulkinta on aina ollut keskeisellä sijalla suomalaisessa arkkitehtuurissa, jos kohta tulkintatapa on eri aikoina vaihdellut. 1960-luku merkitsi kuitenkin pysähtymisen kautta. Arkkitehdeille on tullut 1970-luvulla välttämättömäksi määritellä asemansa uudelleen ja etsiä keinoja suomalaisen arkkitehtuurin luonnontradition elähdyttämiseksi ja jatkamiseksi. Metsäalalla on viime aikoina alkanut metsien virkistyskäyttöön kohdistuva tutkimussuunta. Tämä on tavallaan jatkoa vanhalle metsäestetiikkaperinteelle ja poikkeaa ratkaisevasti sodanjälkeisestä yksipuolisesti puuntuotannon lisäämistä korostaneesta metsäntutkimuksesta.

Ratkaiseva askel arkkitehtien ja metsänhoitajien sekä muiden luonnontutkijoiden väliseen yhteistyöhön puuttuu vielä. Yhteistyön siemenenä on työ luonnon ja sen esteettisten arvojen puolesta, työ, joka tulee perustua kiintymykseen ja kunnioitukseen luontoamme kohtaan ja kiteytyy luonnonsuojelun aatteessa.

LUONTO JA MAISEMA: ARKKITEHTIEN 1970- JA 80-LUVUN HAATAJAT

Arkkitehtuurissa on perinteisesti pidetty universaalina dogmina sitä, että luomalla harmonisia ja kauniita ihmisen elinympäristöjä voidaan vaikuttaa positiivisesti ja rikastuttavasti niissä asuvien ja työskentelevien ihmisten elämään. Arkkitehtuurin tehtävä on Alvar Aallon sanoja lainatakseen »saattaa aineen maailma sopusointuun ihmisen elämän kanssa» (AALTO 1940). Tämä uskonnokappale sai 1960-luvulla pahoja iskuja osakseen samanaikaisesti kun myös arkkitehtien työkenttä alkoi hajota. Sosiaalisen elämän

pirstoutumisen, liikenteen ruuhkautumisen ja ympäristön slummiutumisen ajankohtaisuudessa nousivat ympäristön sosiaaliset kysymykset etualalle. Fyysisen suunnittelun pariin virtasi sosiologeja, talousmiehiä, lainoppineita ym. asiantuntijoita. Uudet virtaukset alkoivat lähinnä anglosaksisissa maissa, joista ne nopeasti levisivät meille.

Arkkitehdit, jotka olivat tottuneet ottamaan päävastuun fyysisen ympäristön muotoutumisesta, tunsivat olonsa tukalaksi. Muutamien reaktio oli pyrkimys laajentaa koulutus pohjaansa. Erityisesti yhteiskunta- ja taloustieteet kangastelivat mielissä. Ajan mittaan tilanne selkiytyi ja 1970-luvulla nähtiin jo yleisesti yhä välttämättömäksi pysyä lestissä. Odysseian jälkeen tuntui 1950-luvun keskeisen arkkitehtuuriopettajan Aulis Blomstedtin näkemys loppujen lopuksi sisältävän paljonkin totuutta (BLOMSTEDT 1964): »Tietääkseni ei ole muita ammattikuntia kuin arkkitehdit, jotka olisivat ottaneet asiakseen ratkaista rakentamiseen kuuluvia tehtäviä yhtä objektiivisen kokonaiskäsityksen kannalta. Muut rakentamiseen vaikuttavat ammatit ovat tietoisesti halunneet erikoistua.»

1970-luvulla nousee esiin uusia haasteita, jotka edellyttävät arkkitehtien arvioivan asemansa uudelleen. Paluu itsevaltaiseen pääsuunnittelijarooliin ei voi enää tulla kysymykseen. Yksi haasteista liittyy luontoomme ja maisemaamme. Nämä eivät käytännössä askarruttaneet arkkitehteja 1960-luvulla ja 70-luvun alussa, vaikka

juuri silloin käytiin luonnonsuojelukysymyksistä kiivaimmin julkista keskustelua. 1970-luvulla arkkitehdit eivät enää voi olla osallistumatta luontomme ja maisemamme tilan parantamiseen. Tämä johtuu ensinnäkin siitä, että voimakkaan rakentamisen nousukauden jälkeen on nyt tapahtumassa tietty painopisteen siirtymä kohden rakennusten väliin jäävien alueiden ja rakennettujen alueiden ulkopuolisten alueiden (virkistys-, suoja- ja alkutuotantoalueet) suunnittelua, toiseksi siitä, että luonnon- ja ympäristönsuojeluliikkeen voimakkaasti ajamat periaatteet tulevat nyt konkreettisina tavoitteina mukaan suunnittelukäytäntöön ja kolmanneksi siitä, että metsätieteilijät, biologit, maantieteilijät ja muut luonnontieteilijät ovat alkaneet tuottaa sellaista tietoutta luontosuhteista, joka välttämättä on saatava mukaan suunnittelukäytäntöön.

Luontoon ja maisemaan liittyvien kysymysten ratkaiseminen ei käy nykyisin asiantuntijavoimin, vaan suunnitteluun on myös osallistuttava niiden tutkijoiden, jotka toistaiseksi enimmäkseen omissa tutkimuskeskuksissaan ovat tutkineet luontosuhteita yhdyskuntien kehittämisen kannalta. Tähänastinen käytäntö on osoittanut, että nämä asiantuntijat eivät tule mukaan omaaloitteisesti, kuten yhteiskuntatieteilijät näyttivät tulevan 1960-luvulla. Heidän mukaan saamisensa edellyttää, että heille tehdään aktiivisesti tilaa suunnittelukäytännössä.

LUONNON JA MAISEMAN TUTKIMUKSEN JA SUUNNITTELUN LINJAT

Yhteistyön aikaansaaminen luonnontieteilijöiden ja arkkitehtien välillä on vaativa tehtävä. Näiden eri ammattikuntien juuret juontuvat erilaisista perinteistä ja toimintalinjoista (LYNCH 1976).

Vanhemmalla linjalla on juurensa vuosisatojen ja -tuhansien aikana kehittyneessä arkkitehtonisessa ajattelussa, joka alati on pyrkinyt löytämään uusia elinympäristön muotoilemisen keinoja ihmisen vaihtuviin tarpeisiin. Taiteelliset näkökohdat ovat arkkitehtuurissa etualalla. Arkkitehteja, maisema-arkkitehteja ja puutarha-arkkitehteja kiinnostaa aina ennen kaikkea luova

käytännön sovellutuksiin tähtäävä toiminta. Nuorempi linja on kehittynyt osana sitä tutkimustoimintaa, joka viime vuosisadalta lähtien on kohdistettu luonnonresurssien taloudelliseen hyödyntämiseen. Linjan edustajat tulevat erityisesti maa- ja metsätalouden sekä biologian ja maantieteen aloilta. Luonteenomaista sen edustajille on, että he lähestyvät tutkimuskohdettaan systemaattisesti luottaen siihen tekniikkaan ja niihin menetelmiin, jotka on kehitetty luonnonresurssien taloudellisia arvoja määrittäessä. On luonnollista ja johdonmukaista, että kvantitatiiviset tiedot painottuvat tässä

linjassa enemmän kuin kvalitatiiviset, rationaalinen ajattelu ja tieteellinen analysointi enemmän kuin subjektiivinen intuitio ja käytännön suunnittelu. Tästä johtuu myös se, että nuoremman linjan edustajat korostavat luonnonsuojelukysymyksiä ja kiinnittävät vähemmän huomiota uuden ympäristön luomiseen.

Nuoremman linjan aktiivisimmat edustajat löytyvät Suomessa metsäalalta. Metsäalan

METSÄN ARKKITEHTUURI; LYHYT KATSAUS ARKKITEHTIEN METSÄNÄKEMYKSISTÄ

Yleisesti ottaen eivät metsät sinänsä kuulu arkkitehtien mielenkiinnon piiriin. Arkkitehdit ovat ennen kaikkea rakentajia, uusien ympäristöjen luoja. Kaupunki on aina ollut arkkitehdeille lähempänä kuin maaseutu. Mutta tämä pätee paremmin muualla kuin meillä Suomessa. Täällä kaikkialla läsnä oleva suomalainen metsä on väistämätön tekijä, johon useimmat arkkitehdit ovat joutuneet töissään törmäämään. Aina siitä lähtien kun lahjakas arkkitehtiryhmä Gesellius—Lindgren—Saarinen vuosisadan alussa rakensi Hvitträskinsä Kirkkonummen metsäiseen maisemaan aina meidän päiviemme rakennusalueiden kasvillisuuden sietokykytutkimuksiin saakka ovat metsät aserruttaneet arkkitehteja.

Hvitträskin rakentamisen aikoihin ihailtiin Suomen jylhää erämaaluontoa. Arkkitehdit halusivat viedä rakennuksensa keskelle koskematonta sydänmaata. Ihanneasetelmia ovat Hvitträsk samoin kuin Lindgrenin, Geselliuksen ja Saarisen Suur-Merijoki sekä Gallén-Kallelan Ruovesi-ateljé. Kysymyksessä ei kuitenkaan ollut rakennusten sijoittaminen keskelle koskematonta metsää, vaan rakennusten läheisyyteen raihattiin kulttuurimaan vyöhyke, joka rehevine istutuksineen ja puutarhoineen osoitti selvän rajan ihmisen muokkaaman luonnon ja ympäröivän 'erämaaluonnon' välillä. Hvitträskissä tämä asetelma oli erityisen rikkaalla tavalla ratkaistu: »En natur som vi väl ingen annanstädes i Nyland äga — storstilad, mäktig, mystisk — med en linjernas renhet och rytm, som man annars är van att finna endast högre upp i landet; däri en arkitektur, som på det mest organiska sätt

viimeaikainen kehitys on arkkitehtien ja metsänhoitajien yhteistyökysymystä ajatellen myös mielenkiintoisin. On merkkejä siitä, että maaperä alkaa olla suotuisa kahden suomalaisen maiseman kannalta keskeisen ammattikunnan pyrkimyksien yhdistämiseen. Tarkasteltaessa näiden ammattikuntien metsän esteettisten arvojen tulkintatapoja paljastuu näet useita yhteisiä piirteitä.

växer upp ur och stegrar denna sin naturomgivning; enkel till sina medel, men utomordentligt pittoresk, och utklingande i praktiga terrassanordningar och trappor . . .» (nimimerkki COULEUR 1909).

1930-luvun uuden kansainvälisen arkkitehtuurin — funktionalismin — vaatimukseen kuului Le Corbusier'n tuttu iskulause: valoa, ilmaa ja vihreyttä. Se oli reaktio mannermaan silloisten kaupunkien ahtaisiin ja epäterveellisiin kivikasarmikaupunkeihin. Funktionalismin periaatteet saivat harvaanasutussa ja maaseutuvaltaisessa Suomessa omat sovellutuksensa. Alvar Aalto, joka 1930-luvulla oli suuntaa-antavin funktionalisteistamme, esitti oman, funktionalismin ympäristöhygienisiin vaatimuksiin nojautuvan, kaupunkirakentamisen periaatteensa (AALTO 1939): »Allekirjoittanut pitää Suomen tapaisessa maassa ainoana oikeana sellaista asemakaavallista menetelmää, jossa asuntoalueiksi valitaan vain kaikkein paras ja useita sekä biologisia että psykologisia etuja sisältävä maasto.» Suunnitellessaan Kauttuan tehdasalueen pääasuntoalueen Aalto osoitti konkreettisella esimerkillä, mitä hän tarkoitti (AALTO 1939): »Pääasuntoalueeksi on valittu koko seutukunnan korkein maastomuodostuma, jossa näköalan vapaus, kasvullisuus, maaperän kuivuus ym. kaikki ovat korkeinta ja edullisinta astetta.» Tämän Aallon esittämän periaatteen mukaan tulee rakentaminen sijoittaa metsään, mutta hänen lähtökohtansa ovat vallan toisenlaiset kuin kansallismanttiikan kaudella. Metsän positiivinen vaikutus ihmisen terveyteen ja mielentilaan tiedostettiin nyt selvästi ja arkkitehtuurin tehtäväksi ase-

tettiin lähentää metsän parhaat puolet ja ihmiset. Eräässä myöhemmässä yhteydessä kaupungin rakentamiseen liittyviä kustannuksia pohtiessaan Aalto toteaa (AALTO 1957): »Kaikista kallein on raikas ilma, koska se ei ole vain tuuletuksen vaan myös kaupunkisuunnittelun ongelma. Raikas ilma maksaa hehtaareittain maata, hyviä puutarhoja ja metsiä ja niittyjä ja liikennetilaa.»

1950-luku, suomalaisen arkkitehtuurin varsinainen kukoistuskausi, nojautui paljolti funktionalismin ajatuksiin. Sota-aika ja siihen liittyvä valtava jälleenrakennustehtävä, johon suomalaiset arkkitehdit aktiivisesti osallistuivat, toi useita uusia piirteitä arkkitehtuuriimme. Jälleenrakentamiskausi 1940-luvulla merkitsi työkentän siirtymää kaupunkialueilta maaseudulle. Tämä muutos oli omiaan vahvistamaan arkkitehtien maansa ja sen luonnon asettamien rakentamisen ehtojen tuntemusta. 50-luvulla rakentamisen painopisteen jälleen siirtyessä kaupunkiin kehittivät suomalaiset arkkitehdit uudenlaisia, olosuhteitamme vastaavia kaupunkirakentamisen periaatteita. Syntyi ns. metsäkaupunki, jossa »ihanteena pidettiin metsäluonnon jatkumista ja aitona säilyttämistä uusilla kerrostaloalueilla» (PIETILÄ 1971). Metsäkaupunki pohjautuu selkeään arkkitehtoniseen ajattelutapaan. Siinä pyritään arkkitehtonisin keinoin yhdistämään metsän esteettisiä ominaisuuksia ja arkkitehtuuri. Havainnollistava ja suosittu esimerkki tästä ajasta on suomalaisesta metsästä otettu kuva, jossa metsään rakennetun rakennuksen korostetut horisontaalihat (räystäsviiva, ikkunanauha, sokkeli ym.) luovat mielenkiintoisen kontrastin edessä kasvavien pilarimaisten männynrunkojen kanssa. 50-luvun metsäkaupungin ja yleensä tämän ajan arkkitehtuurin arkkitehtoniset periaatteet on arkkitehtiprofessori Aulis Blomstedt esitelmässään perinpohjaisimmin selvittänyt. Blomstedtin voimakkaan luonnolläheisen arkkitehtuuritulkinnan mukaan ovat arkkitehtuurin ja luonnonmuodostelmien esteettiset ominaisuudet yhteneviä. »Kuten arkkitehtuurissa määräytyy luonto muodostamiensa tilojen, muotojen ja pintojen sekä näiden sijaintisuhteiden kautta.» (BLOMSTEDT 1955). Luonnon kieli on hänen mukaan itse asiassa se, johon aikamme uuden arkkitehtuurin kielen tulee pohjautua: »Arkkitehtuurin todelliset lait ovat pal-

jon lähempänä sanokaamme nyt esimerkiksi Punkaharjun tai — vastakkaisen luonnonmuodostuman valitakseni — Grand-Canyonin tilarytmiikkaa kuin joitakin kaavoihin kangistuneita renesanssi-teoreetikkojen sommiteluoppaita» (BLOMSTEDT 1955). Suomalainen metsä on parhaimmillaan luonnon kielestä loistava esimerkki. Esteettiseltä kannalta se voi tarjota korkeatasoisen arkkitehtonisen elämyksen, kuten Blomstedtin kuvaava kertomus kävelystä Punkaharjulla osoittaa (BLOMSTEDT 1955):

»Olemme korkealla perustasosta, vedenpinnasta, näköpiiriämme rajoittaa mäntyjen pilarimetsä, etäisyyksiä paaluttaen, samoin tekevät toistensa takana näkyvät saaret, joiden heijastuskuvat vedessä vielä alleviivaavat syvyyksivaikutusta alapäin. Ylöspäin meillä voi olla suurinpiirtein seuraava 'Lagebeziehung der Körper': Kapenevat puunrungot, havumassat toistensa yläpuolella, mahdollinen pääskysparvi, keveitä liikkuvia kesäpilviä ja välillä olevassa sinessä itse aurinko, joka tekee koko tämän näkyvän silmillemme tajuttavaksi. Vieläpä pääskysten viserrys ja joku kaukainen huhuilu kaikuineen rikastuttaa meidän riemuamme näistä kaikista monipuolisista avaruusvaikutelmista. On vielä syytä alleviivata, että kävely ja siten näköalojen vaihtuminen pitää yllä virkistävää uteliaisuuttamme tällaisessa ympäristössä.»

Blomstedt ja hänen aikalaisensa suhtautuivat luontoon todellisina luonnonsuojelijoina. Heidän töittensä suureksi ansioksi voidaan lukea se, että niissä käsitellään maanpintaa ja olemassaolevaa kasvillisuutta helävaraisesti. »Arkkitehtuuri on sitä, että metsiä rakastetaan ja että asutus niihin suunnitellaan puustoa säästään. Arkkitehtuuri pyrkii jakamaan maan pintaa siten, että niin ihmiset kuin eläimet ja kasvit saavat siitä osuutensa» (BLOMSTEDT, muistiinpanoja). Tosiasia oli, että silloinen rakennustekniikka edesauttoi arkkitehtien pyrkimyksiä. Rakentaminen tapahtui ilman raskaita koneita ja tilaa vaativia rakennusaikaisia järjestelyjä. Myös rakennustehokkuudet olivat kauttaaltaan suhteellisen pieniä.

Kun 1960-luvulla rakentaminen ja muut ympäristöön kohdistuvat toimenpiteet alkivat voimaperäistyä ja suomalaiseen maisemaan levittäytyi laajoja yhtenäisiä beto-

nilla ja asfaltilla päällystettyjä saarekkeitä, metsiä kaadettiin, vedet ja ilmakehä saastuivat ja maanpintaa runnottiin, kasvoivat tehtävät arkkitehtien pään yli ja luonto lakkasi kiinnostamasta suurinta osaa heistä. Muutamia poikkeuksia lukuunottamatta oli arkkitehteilla vain vähän sanomista tähän

METSÄNHOITAJAN METSÄN ESTETIIKKA

Metsätieteissä alkoi 1970-luvun alussa tutkimussuunta, joka poikkeaa yleisestä sodanjälkeisestä puuntuotantoon tähtäävästä tutkimuksesta. Uuden suunnan mielenkiinnon kohteena on ollut metsän tutkiminen virkistyskäytön kannalta. Tämä suunta on tavallaan jatkoa vanhalle metsäestetiikka-perinteelle, joka syntyi viime vuosisadan puolella saksalaisten ja ranskalaisten metsäammattimiesten piirissä. Vanha metsäestetiikka liittyy niihin luonnon- ja kulttuuri-maiseman kaunistamisoppeihin, jotka viime vuosisadan loppu- ja tämän vuosisadan alkupuolella olivat suosiossa Euroopan manermaalla. Metsäestetiikalla tarkoitettiin oppia hoidetun metsän kauneudesta (SALISCH 1885). Suomalaiset metsätieteilijät käsitelivät tätä aihetta useissa yhteyksissä vuositasamme alussa (HOMÉN 1914, CAJANDER 1913 ja HERTZ 1930). Metsäestetiikan periaatteet unohdettiin pian toisen maailmansodan jälkeen, jolloin elintasomme nostaminen tehtiin riippuvaiseksi metsistämme ja metsäammattimiehet keskittivät voimansa metsävarantomme hyödyntämiseen elinkeinoelämälle. Merkityksellisiä poikkeuksia yleisestä suunnasta oli (esim. RANCKEN 1964), mutta varsinaiset muutokset tulivat vasta 1960-luvun ja 70-luvun alun kiivaan luonnonsuojelukeskustelun vanavedessä. Metsäalalla ruvettiin silloin tekemään tutkimuksia, joissa käsiteltiin metsän viihtyvyystekijöitä, ulkoilijoiden metsikköarvostusta sekä metsien ulkoilu- ja virkistyskäyttöä (LOVÉN 1973, KELLOMÄKI 1975 ja HEIKINHEIMO ym. 1977). Nämä tutkimukset ovat myös alkaneet saada käytännön sovelutuksia (SAASTAMOINEN 1972, Jaatinen

uuteen kehitykseen. Rakentajina ja yhdyskuntasuunnittelijoina he olisivat voineet jatkaa perinteellistä luonnonarvojen vaalijan rooliaan, mutta heidän mielenkiintonsa ei näyttänyt riittävän siihen. Vasta 70-luvun keskivaiheilla on havaittavissa uuden kehityssuunnan merkkejä.

1974, LOVÉN 1974). Tekijät ovat käsitelleet metsän esteettisiä arvoja ja metsän merkitystä ihmiselle fyysisen ympäristön osana, ts. he ovat liikkuneet alueella, joka läheisesti koskettaa arkkitehtuurin työkenttää.

Tutkimusten työmenetelmät eroavat arkkitehtien perinteellisistä tavoista käsitellä aihetta. Tunnollisina eksaktien tieteiden edustajina ovat metsätieteilijät siirtäneet metsän esteettisen arvon määrittämisen problematiikan tilastotieteessä ja sosiaalipsykologiassa kehitettyjen menetelmien puolelle. Tutkimuksissaan he esittävät esimerkiksi, että »kaupungistunut ihminen arvostaa ulkoiluympäristössään erityisesti useammasta kuin yhdestä puulajista koostuvia metsiköitä» tai että »arvostettuja puulajeja ovat ennen kaikkea koivu ja mänty» tai että »metsäympäristön viihtyisyyttä näyttävät selvimmin lisäävän suurien puiden runsaus» ja »puuston suuri suhteellinen tiheys vähentää viihtyisyyttä» (KELLOMÄKI 1976, LOVÉN 1973).

Arkkitehtien ollessa kiinnostuneita metsän arkkitehtonisesta ilmaisusta kiinnostaa metsätieteilijöitä metsän esteettisten tekijöiden metsäekologiset määritteet. Löytääkseen metsän esteettiset tekijät haastattelevat metsätieteilijät metsien käyttäjiä. Mikäli saadut tiedot pystyvät ilmaisemaan laajapohjaisesti kansalaisten mielipiteitä, niillä on suurikin merkitys metsän esteettisten lainalaisuuksien ja sen esteettisten arvojen ymmärtämiselle. Mutta näitä tilastollisia menetelmiä tulisi täydentää toisilla tiedoilla, jotka sisältyvät estetiikan yleisiin lakeihin. Ehkä tässä yhteydessä arkkitehtuuriteoria voisi tulla avuksi?

LUONNONSUOJELU JA KULTTUURI

Olemme tällä hetkellä mielenkiintoisessa tilanteessa. Arkkitehdit, jotka vuosikymmenen ajan ovat olleet ymmällään luonnon ja maiseman kehityksen edessä, ovat alkaneet etsiä keinoja luonnonperinteensä elähdyttämiseksi ja jatkamiseksi. Tämä kehittäminen on toistaiseksi enimmäkseen tapahtunut tutkimus- ja selvittelytasolla (vert. esim. ETY 1976, ARMAS 1978 ja NEKASU 1977). Metsäalalla on vuosikymmenen ajan tutkittu niitä asioita, jotka kiinnostavat arkkitehteja rakentajina ja yhdyskuntasuunnittelijoina. Kuitenkin on askel laajempaan yhteistyöhön vielä tekemättä. Näkökulmamme on vielä liian rajoittunut. Runsaat tiedot luonnosta ja kylmä laskelmointi eivät sinänsä riitä yhteistyön aikaansaamiseksi niin kauan kuin suhde itse kohteeseen, luontoon ja maisemaan, on välttämättömyyden ja hyödyn määräämä. On myös voitava vilpittömästi rakastaa ja kunnioittaa luonnon kauneutta ja suuremmoisuutta. »Das Wissen thuts nicht allein, wenn die Liebe fehlt — — nich diejenige Liebe die der Holzhändler für einen Baum fühlt — — es ist die einzige Teilnahme an dem Gedeihen der Bäume

und des Waldes» (Pfeil, ref. BLOMQVIST 1918), lausui aikoinaan saksalainen metsätieteilijä F. W. Pfeil.

Luonnonsuojeluaate, joka perustuu vilpittömään luonnonrakkauteen, on siemen hedelmälliseen yhteistyöhön. Aitoon luonnonsuojelijaan, olipa hän sitten arkkitehti tai luonnontieteilijä, kuuluu aimo annos taiteellista silmää. Näkisin, että juuri tältä pohjalta yhteistyön lähtökohdat löytyvät metsänhoitajien, muitten luonnontutkijoiden ja arkkitehtien välillä.

Voidaksemme menestyksellisesti toimia luonnon puolesta meidän on omakohtaisesti kyettävä kokemaan sen arvoja ja voitava välittää tämä arvokas kokemus eteenpäin. Luonnon ja sen esteettisten arvojen puolesta työskentelemisellä on laajempi koko kulttuuriamme koskeva merkitys. Suuri luonnonsuojeluaatteen esitaistelijamme Rolf Palmgren on tämän asianlaidan kenties paremmin kuin moni muu oivaltanut (PALMGREN 1922): »Ihmisen kauneudenkaipua ei pidä kahlita, sitä tulee voimistuttaa ja kehittää, se vaikuttaa jalostavasti. Kulttuuri, joka ei sitä tee, on väärä ja vahingollinen.»

VIITTEET

- AALTO, A. 1939. Portaaton kerrostalo. Arkkitehti 36 (11–12): 161–165.
- » — 1940. Arkkitehtuurin lähentäminen ihmiseen. Teoksessa: Luonnoksia, toim. Schildt, G. Helsinki 1972: 49–52.
- » — 1957. Taisteleva arkkitehtuuri. Teoksessa: Luonnoksia, toim. Schildt, G. Helsinki 1972: 96–100.
- ARMAS-tutkimus 1978. Maisema ja rakennettu ympäristö. Teknillinen korkeakoulu, arkkitehtiosasto. Julkaisu A 21. 141 s. Otaniemi.
- BLOMQVIST, T. J. 1918. Skogsetetik. Metsätaloudellinen aikakauskirja, vihko 6–7: 127–133.
- BLOMSTEDT, A. 1955. Arkkitehtuurin kieli. Arkkitehti 52 (6): 93–95.
- » — 1964. Arkkitehtuurista. Arkkitehti 61 (6): 89–90.
- » — Muistiinpanoja.
- CAJANDER, A. K. 1913. Kauneudelliset näkökohdat metsien hoidossa. Suomen metsänhoitoyhdistyksen julkaisuja, nide 30, vihko 1: 3–7.
- ETY 1976. Ekologisesti tasapainoisen yhdyskunnan suunnittelu. II raportti 30.12.1976. 72 s. Helsinki.
- HEIKINHEIMO, L., JAATINEN, E., KELLOMÄKI, S., LOVÉN, L. & SAASTAMOINEN, O. 1977. Metsien virkistyskäyttö Suomessa. Esi-tutkimusraportti. Folia For. 321: 1–45.
- HERTZ, M. 1930. Metsän kauneudellinen arvo ja toimenpiteet sen suojelemiseksi. Maa ja metsä IV. Metsätalous 2: 640–655.
- HOMÉN, Th. 1914. Metsänhoito ja kauneus. Valvoja no 3: 161–180.
- JAATINEN, E. 1974. Recreational utilization of Helsinki's forests. Folia For. 186: 1–35.
- KELLOMÄKI, S. 1975. Forest stand preferences of recreationists. Acta For. Fenn. 146: 1–36.
- KELLOMÄKI, S. 1976. Metsän rooli kaupunkiympäristössä. Suomen luonto 35 (1): 44–48.
- LOVÉN, L. 1973. Metsäympäristön viihtyisyys-tekijät. Helsingin yliopiston metsänarvostustieteen laitos. Tiedonantoja 3: 1–99.
- » — 1974. Maisemanhoitomallien käyttö metsätalouden maan aluevarausuunnittelussa. Silva Fenn. 8 (3): 185–204.
- LYNCH, K. 1976. Managing the sense of a region. 215 s. Cambridge, Massachusetts.

- NEKASU 1977. Luonnonolojen ja rakennetun ympäristön välisiä suhteita koskeva tutkimushanke. Sisäasiainministeriön KR-tiedote, n:o 4: 22–23.
- Nimimerkki COULEUR 1909. Arkitektutflykten. Arkitekten 7 (6): 121–124.
- PALMGREN, R. 1922. Luonnonsuojelu ja kulttuuri. 427 s. Helsinki.
- PIETILÄ, R. 1971. Lähetetyt. Arkkitehti 68 (6): 54–55.
- RANCKÉN, T. 1964. Träden i park och landskap. 81 s. Helsingfors.
- SAASTAMOINEN, O. 1972. Saariselän-Itäkairan alueen virkistyskäyttö. 171 s. Helsingin yliopiston kansantaloudellinen metsäekonomian laitos.
- SALISCH, H. 1885. Forstästhetik. Berlin.

SUMMARY:

THE ROLE OF ARCHITECTS AND FORESTERS IN SHAPING THE FOREST LANDSCAPE IN FINLAND

In the planning and management of nature and landscape two principal lines of approach are evident:

- 1) an earlier approach, based on traditional architectural thinking, emphasizing the significance of subjective intuition and practical creative work,
- 2) a later approach, which has evolved from the study of the economic utilization of natural resources, emphasizing the significance of rational thinking and scientific analysis. The representatives of this line stress the problems of nature conservation. They work in forestry, agriculture, biology and geography; with the most active in forestry.

The idea of closeness to nature has always had a central position in Finnish architecture, and especially in that by Alvar Aalto. Already in the thirties Aalto strongly emphasized the importance of forests regarding hygiene in the environment. The main aim of the «forest town» idea, prominent in the 1950's, was to combine the aesthetic characteristics of forests with architecture.

Developments affecting the landscape in Finland were intensified in the 1960's, when extensive areas were surfaced with concrete and asphalt and forests were harshly treated. Many architects lost their interest in the landscape as problems and tasks grew irreconcilable and beyond their control.

In the 1970's the challenge to nature and the landscape has become so great that architects are forced to redefine their positions. The search for means to preserve, stimulate and continue the natural traditions of Finnish architecture is at present the subject of a survey and investigation.

In recent forestry research one line is now directed towards the recreational use of forests. In a way this continues an old tradition of forest aesthetics which originated among German and French forest experts in the nineteenth century. In the beginning of the twentieth century forest aesthetics were also topical in Finland. The attitude to forests changed to one based on gain, i.e. the exploitation of forests solely for commercial and industrial use. Now again a new situation is emerging after the heated debate on nature conservation in the 1960's and 1970's. The aesthetic values of forests and the significance of forests as a part of our physical environment have become the subject of research, and this closely converges on the architect's field of activity. The recent development in forestry of co-operation between architects and foresters is also very interesting. In their interpretation of the aesthetic values forests of many common features can be found.

The seed for a more extensive co-operation between architects and foresters and the other natural sciences is in working for nature and its aesthetic qualities. This endeavour, inspired by devotion and respect for the beauty and grandeur of nature, is embodied in the idea of nature conservation. To achieve co-operation is a difficult task depending on different traditions and spheres of action. However, solving the problems related to nature and landscape presupposes that experts in forestry, biology, geography and the other natural sciences also participate in the physical planning of our environment. Without their support it is not possible to find the right solutions.